

Metode på studieturen

Metode på studieturen	1
Metode	2
Kvalitativt interview	2
Interviewguide	3
Interviewspørgsmål	4
Typer af interviewspørgsmål	4
At lytte og stille de gode spørgsmål	5
Analyse af interview	6
Oral history	7
Oral history og kildekritik	8
Mikrohistorie	8
Observation	10
Observationsskema	11

Dette materiale er udviklet efteråret 2020 af Arben Deliu og Jørn Sørensen fra Globale Gymnasier.

Har modtaget tilskud fra Europa-Nævnet.

Metode

Der findes en række forskellige metoder, som er relevante i forbindelse med en studietur, hvor der er fokus på unges syn på migration, uddannelse og jobs i Europa. I dette forløb er der særligt fokus på den kvalitative del, da du som elev selv skal indsamle empiri ved interviews og observationer. Ligeledes kan den kvantitative del komme i spil, når du anvender empiri fra ressourcerummet om dit EU-tema, da materialerne her både kan have kvantitativ og kvalitativ karakter. Nedenstående er en forklaring af de metoder, du selv kommer til at anvende i dit feltarbejde på studieturen, ligesom der er gode råd i forhold til at udføre metoden i praksis. “Felt” dækker over det tema du vil undersøge, “informanter” de mennesker du vil interviewe, og “empiri” er de erfaringer, som du får ved at undersøge dit felt.¹

Kvalitativt interview

Den kvalitative tilgang er vigtig for at få indblik i den enkeltes oplevelse af det tema, du vil undersøge. De kvalitative metoder går i dybden og undersøger det specifikke. Ved at foretage interview med f.eks. jævnaldrende og/eller emigranter, kan du få et langt mere detaljeret billede af det enkelte individs oplevelse af eller syn på uddannelse, arbejdsmuligheder og migration i Europa.²

Interview er en samtale mellem en interviewer og den interviewede. Det kvantitative interview vil ligne en spørgeskemaundersøgelse med lukkede spørgsmål, men det kvalitative interview bruger åbne spørgsmål og følger ikke nødvendigvis en fastlagt struktur, men lader sig styre af situationen, samtalen og samspillet.³ Begge dele kan være relevant i forbindelse med arbejdet med emnet afhængig af informanterne. F.eks. er jævnaldrendes oplevelse af emnet vigtig, hvor interviews med videnspersoner har mere til hensigt at få dem til at dele noget af deres ekspertviden.

---

¹ Helligsø, Kasper Pape et al. 2015. Feltarbejde – Antropologisk metode i gymnasiet. København: Lindhardt og Ringhof. s.16

² Jensen, Katrine Gourning og Charlotte Tieka Jensen. 2018. Undersøgelser i psykologi. Århus: Systime. S.168 (ibog) <https://undersogelseripsykologi.systime.dk/?id=p168>

³ Ibid

Da du har en forforståelse enten fra arbejdet i timerne hjemmefra eller fra ressourcerummet, er det vigtigt, at du er bevidst om den forforståelse. Den kan hjælpe dig til at formulere en hypotese, men det er vigtigt, at spørgsmålet ikke tager afsæt i at hypotesen afkræftes eller bekræftes, men at den omsættes til flere små spørgsmål om hændelser og konkrete oplevelser af bestemte situationer, som har relevans for den problemstilling, man undersøger.

Interviewguide

Et godt interview kræver forberedelse, og at man gør sig overvejelser om det, man vil med sit interview. Hvad er det du vil have ud af dit interview? Hvordan kan viden fra interview supplere viden fra arbejdet i modulerne og/eller ressourcerummet? Her skal du selvfølgelig passe på, at interview ikke alene ender med at bekræfte eller afkræfte din forforståelse, men at den er med til at udvide din forståelse af emnet.

Der skelnes mellem lukkede og åbne spørgsmål i et interview:

- Lukkede spørgsmål er spørgsmål, du kan svare ja eller nej til. I forbindelse med kvalitativt interview skal du som udgangspunkt prøve at undgå lukkede spørgsmål.
- Åbne spørgsmål: Via åbne spørgsmål kan interviewpersonen selv lægge vægt på det han/hun finder relevant, og ikke kun det interviewer har forestillet sig på forhånd. Dermed undgår man at det bliver styret for meget af din (som interviewer) forforståelse.

Når intervieweren/du har fået nuancerne frem igennem interviewet, kan der godt blive plads til lukkede spørgsmål. Med dem kan du slå fast, hvis noget er uklart, og de er gode til at teste ens foreløbige analyse. Disse lukkede spørgsmål kan ikke laves på forhånd, da de udspringer af det, der er blevet sagt i interviewet.

Det er en god ide at skrive en interviewguide med f.eks. 10 spørgsmål, som du vil stille og have svar på. Hvis interviewpersonen ikke forstår dine spørgsmål, er det nødvendigvis ikke et problem. Det kan sagtens være med til at belyse forskellige måder at tænke på og forskellige

opfattelser. I tilfældet hvor interviewpersonen ikke forstår spørgsmålet, kan du prøve at omformulere det, eller forklare det du mener med spørgsmålet.⁴

Interviewspørgsmål

Interviewerens spørgsmål skal være korte og enkle. De indledende spørgsmål kan dreje sig om en konkret situation. For at sikre at spørgsmål betyder det samme for forskellige mennesker, skal de modificeres, så de passer til hver enkelt interviewpersons ordforråd, uddannelsesbaggrund m.m. Det er vigtigt at skelne mellem spørgsmålene til tilfældige personer under byvandringen/sociologisk rundtur, eleverne på gymnasiet og videnspersonerne. Det betyder ikke, at spørgsmålene ikke kan genbruges, men det er vigtigt, at personen forstår dem og kan besvare dem. Forudsætninger for at besvare enkelte spørgsmål er forskellige, og derfor er det ikke alle spørgsmål, der er lige relevante for alle typer interviewpersoner.

Typer af interviewspørgsmål

- Indledende spørgsmål: ”Kan du fortælle mig om...?”, ”Kan du huske en situation, hvor...?”, ”Hvad skete der i den episode du nævnte?”
- Opfølgende spørgsmål: Interviewpersonernes svar kan udvides ved, at interviewer anlægger en nysgerrig, vedholdende og kritisk holdning, Det kan ske ved, at der spørges direkte ind til det, der lige er sagt.
- Sonderende spørgsmål: ”Kan du sige noget mere om det?”. ”Kan du give en detaljeret beskrivelse af hvad der skete?”, ”Har du flere eksempler på det?”
- Specificerende spørgsmål: I et interview med mange generelle udsagn, kan interviewer bede om mere præcise beskrivelser som f.eks.: ”Har du også selv oplevet det?”
- Direkte spørgsmål: Her introducerer interviewer direkte nogle emner og dimensioner, f.eks.: ”Har du selv overvejet at emigrere?” Sådanne direkte spørgsmål kan med fordel udsættes til de senere dele af interviewet, efter at interviewpersonerne

---

⁴ Petersen, Margit Anne og Stine Simonsen Puri. 2012. Billeder på integration. Århus: Systime. S.156 (ibog) <https://bpi.systime.dk/?id=p156>

har givet deres egne spontane beskrivelser og derved gjort opmærksom på de temaer, de finder vigtige.

- Indirekte spørgsmål: Her kan interviewereren benytte projektive spørgsmål som f.eks.: ”Hvordan tror du, andre betragter emigrationen?” Svaret kan henvise direkte til andres holdninger, og det kan også være et indirekte udsagn om f.eks. den unges egen holdning, som han eller hun ikke udtrykker direkte. Her vil det være nødvendigt at stille yderligere velovervejede spørgsmål.
- Strukturerende spørgsmål: Intervieweren skal sørge for, at interviewet forløber og holder sig til emnet. Hvis et emne er udtømt, kan man høfligt afbryde lange svar, der er irrelevante for emnet.
- Tavshed: Interview er ikke krydsforhør - tavshed kan være det stille øjeblik, hvor både interviewereren og interviewpersonen har mulighed for at reflektere.
- Fortolkende spørgsmål: Graden af fortolkning kan alene bestå i at man omformulerer et svar, for eksempel: ”Du mener altså, at...?” eller søger en afklaring: ”Er det rigtigt, at du føler, at?” eller ”Er udtrykket dækkende for det, du lige har sagt?” Der kan også være tale om en mere direkte fortolkning af, hvad interviewpersonen har sagt, f.eks.: ”Er det rigtigt, at dit ønske om at emigrere skyldes, at du ikke vil være økonomisk afhængig af din familie?”⁵

At lytte og stille de gode spørgsmål

Det er ikke nok at stille gode spørgsmål - det er mindst lige så vigtigt at lytte godt efter under selve interviewet. Ved at man aktivt lytter til det, der bliver sagt, kan man undre sig over svarene og stille opfølgende spørgsmål. Man skal ikke følge sine spørgsmål fra interviewguiden mekanisk, da der også skal være plads til at komme med opfølgende spørgsmål, når der er behov for dette. Disse spørgsmål kan være med til at fjerne tvivl om, hvorvidt man har forstået det, interviewpersonen siger, eller uddybe det han/hun siger. Hvis svarene fra eksempelvis videnspersoner indeholder teoretisk viden og dermed begreber, kan man bede om en afklaring eller om eksempler. Det kan også være afklaring i forhold til, hvordan eksempelvis migration, uddannelse m.m. opfattes.

---

⁵ Kvale, Steiner og Svend Brinkmann. 2105. *Interview*. København: Hans Reitzels Forlag s.190-191

Interview kan desuden få karakter af en samtale, og det er ikke på nogen måde dårligt, men man skal selvfølgelig huske at fastholde fokus.⁶

Analyse af interview

Det er en klar fordel at optage interview som lyd og gerne video. Her skal man selvfølgelig sikre sig, at interviewpersonen har givet tilladelse til dette, og at man overholder reglerne her. Fordelen ved lyd og videooptagelser er praktisk ved, at man kan spole frem og tilbage og høre, hvad interviewpersonen har sagt. Det letter presset undervejs med at skrive mange noter, og dermed kan man være fokuseret på at være en aktiv lytter.

Det er desuden en god ide at transskribere sine interviews. Det er et stort arbejde, men det er lettere at se svarene på skrift, ikke mindst når man skal udvælge citater. Udvælgelsen af citaterne er en vigtig del af analysen af interview, hvor man prøver at finde ud af, hvad den interviewede tænker om det, man undersøger. Her skal man huske, at man skal passe på med generaliseringer, da interviewpersonen ikke er repræsentativ for en hel gruppe.⁷

Samtidig kan det være en god idé at kode sit interview i efterbehandlingen for bedre at kunne analysere interviewet og sammenligne det med andre interviews. Det er især en fordel, hvis man har lavet mange interviews. Der kan eksempelvis arbejdes med en deduktiv tilgang, hvor der er lukket kodning således, at du har valgt dine kategorier i kodningen på forhånd. Herved testes din forhåndsviden på den empiri, du har indsamlet i interviews⁸. Helt konkret kan interviewet kodes ved at markere udsagn om forskellige kategorier med forskellige farver. Koderne afhænger altså af den faglige baggrund, men eksempelvis kunne det forestilles, at have nogle af nedenstående koder til et interview om menneskerettigheder og demokrati i forbindelse med EU:

- Social status (Måles på uddannelseslængde, job og lignende):
  - Høj, mellem og lav.
- Menneskerettighedernes betydning

---

⁶ Petersen, Margit Anne og Stine Simonsen Puri.s. 166 <https://bpi.systime.dk/?id=p166>

⁷ Ibid s. 167

⁸ Petersen, Hassing og Henriksen. 2018. *Metodebogen*. Forlaget Columbus, s. 116-117.

- Vigtige, mindre vigtige
- EU's betydning for menneskerettighederne i landet
  - Stor, nogen, mindre, ingen

Oral history

Når man arbejder med interviews som kilder, så taler man om "mundtlig historie" eller "oral history". Det drejer sig om mundtlige kilder, der igen dækker over en gruppe af personlige kilder. Det gælder minder - det vil sige interviewpersonernes egne erindringer om egne oplevelser. De mundtlige kilder er blevet til i en samtale, helst dokumenteret som lyd. Interviewene kan dreje sig om et bestemt emne, men interviewerens kan også følge interviewpersonens livsforløb. Ved at bruge livsløbsmetode, er det lettere for interviewpersonen at huske bedre - begivenhederne fremkaldes så at sige af sammenhængen. På den måde får man helheden med, og et totalbillede af personen.⁹

Anvendelse af mundtlige kilder giver mange muligheder. Via indsamling af minder og erindringer, kan man opspore andre kilder, som kan være relevante for ens tema – f.eks. henvisning til organisationer, artikler m.fl. Interviews kan være med til at illustrere eller eksemplificere informationer fra andre kilder. De kan supplere andet kildemateriale, og de kan åbne op for nye problemstillinger og derved udvide ens tilgang til temaet. Interviewpersonernes egne beretninger giver mulighed for indlevelse, og dermed kan man få forståelse for interviewpersonens ståsted. Mundtlige kilder kan bruges til at modvirke skævheder, som ligger i skriftlige kilder. Der er mange områder, som ikke er belyst i skriftlige kilder, og man kan ikke følge op på dem. Gennem interviews kan man aktivt producere materiale og udfylde hullerne. Dermed giver mundtlige kilder oplysninger, som ikke findes andre steder.¹⁰

---

⁹ Kjeldstadli, Knut. 2002. Fortiden er ikke hvad den har været – en indføring i historiefaget. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag. s.199-200

¹⁰ Ibid s. 200-202

Oral history og kildekritik

De mundtlige kilder har særegne kvaliteter og muligheder, men det betyder ikke, at andre kilder kan undværes. Mundtlige kilder skal undergå samme kildekritiske overvejelser som andre kilder, man benytter sig af. I forbindelse med interviewet, skal man forsøge at have interviewpersoner, som er repræsentative. Desuden må spørgsmål ikke være for ledende, interviewerens må ikke styre for meget under interviewet, og transskribering skal udføres grundigt. Et alternativ til grundig transskribering er, at man skriver noter undervejs, og sammenligner dem med lydoptagelsen.¹¹

Der er forbundet to særegenheder med de mundtlige kilder, som byder på kildekritiske vanskeligheder. Det første er, at mundtlige kilder ofte er erindringer og holdninger i fortiden. I kraft af at vores hukommelse er aktiv, og vores erindringer dermed aktivt skabte, kan vi ikke opfatte dem som nøjagtig gengivelse af det oplevede. Det samme gør sig gældende med holdninger, der påvirkes af de normer, man har i dag. Den anden særegenhed ved mundtlige kilder er, at de opstår i en kommunikation mellem to mennesker. Derfor kan både interviewerens, interviewpersonens og selve samspillet mellem dem komme til at farve indholdet. Interviewpersonen kan komme til at give de svar, han/hun fornemmer interviewpersonen leder efter. Man skal samtidig også være opmærksom på, at genskabelse af ens egen fortid kan følge nogle grundlæggende fortællinger f.eks. ”alt var bedre i gamle dage”.¹²

Mikrohistorie

Mikrohistorie er en tilgang i historie, hvor man stiller skarpt på enkelte menneske eller en lille gruppens fortidige virkelighed. Her forsøger man ikke at se historie oppefra, men prøver at forstå den indefra - fra den enkeltes perspektiv. Det drejer sig om den lille historie. Mikrohistorie er dermed med til at belyse områder, som den traditionelle historieforskning ikke beskæftiger sig med.¹³

---

¹¹ Kjeldstadli, Knut. 2002. s.202

¹² Ibid s.203-204

¹³ Thomsen, Kasper. 2018. Historiefagligt arbejdsbog. Århus Systime s.154
<https://historiefagligarbejdsbog.systime.dk/?id=p154>

Mikrohistorie har sine styrker og svagheder. Styrkerne giver plads til det enkelte menneske, som sjældent høres i den store historie, og den giver en indsigt i det enkelte menneske. Begrænsningen ved den mikrohistoriske tilgang er manglende repræsentativitet. De enkelte aktørers handlinger kan gøre det svært at udlede noget generelt og strukturelt om fortiden.¹⁴

---

¹⁴ Thomsen, Kasper. S.154
<https://historiefagligarbejdsbog.systime.dk/?id=c528>

Observation

Det er en fordel at supplere sine interviews med observationer i de bydele, der besøges på studieturen. Dette kan bidrage til en større forståelse for, hvorfor den interviewede siger, som han/hun gør, og dermed give en bredere baggrundsforståelse for interviewpersonen.

Der er forskellige roller, som du som observatør kan indtage under studieturen. Som eksempel kan nævnes den observerende deltager, der er en observatør, der hovedsageligt deltager som interviewer. En endnu mere passiv observatør er den fuldstændige observatør, som slet ikke interagerer med de, der observeres¹⁵. Der findes også andre mere aktive observationsroller, men på studieturen med fokus på unges syn på migration, jobs og uddannelse i Europa kan der argumenteres for, at der vil være situationer, hvor begge ovenstående observationsroller kommer i anvendelse. Undervejs på byvandringen skal der foretages interviews af folk på gaden, ligesom der vil være mulighed for mere passivt at observere de bydele, der besøges på byvandringen. Nedenstående observationsskema kan i denne forbindelse anvendes. Der er her en række spørgsmål, der skal besvares og skrives noter til, når du bevæger dig rundt i en bydel. I den sidste del af observationsskemaet er der mulighed for at observere mere fokuseret i forhold til din egen problemformulering relateret til EU-temaet. Du kan også skrive flere relevante observationsspørgsmål til. Med andre ord er nedenstående blot forslag til mulige observationsspørgsmål.

---

¹⁵ Petersen, Hassing og Henriksen. 2018. *Metodebogen*. Forlaget Columbus, s. 133.

Observationsskema

Observationsspørgsmål 1:	Hvad er det første man tænker på i dette område (vælg 3 ord, som beskriver dette)?
Bydel 1:	
Bydel 2:	
Bydel 3:	
Bydel 4:	
Bydel 5:	

Observationsspørgsmål 2:	Hvordan er påklædningen?
Bydel 1:	
Bydel 2:	
Bydel 3:	
Bydel 4:	
Bydel 5:	

Observationsspørgsmål 3:	Hvilket sprog tales der i området?
Bydel 1:	
Bydel 2:	
Bydel 3:	
Bydel 4:	
Bydel 5:	

Observationsspørgsmål 4:	Hvordan ser butikkerne og gaderne ud?
Bydel 1:	
Bydel 2:	
Bydel 3:	
Bydel 4:	
Bydel 5:	

Observationsspørgsmål 5:	Føler man sig tryk i området?
Bydel 1:	
Bydel 2:	
Bydel 3:	
Bydel 4:	
Bydel 5:	

Observationsspørgsmål 6:	Hvor rent er der?
Bydel 1:	
Bydel 2:	
Bydel 3:	
Bydel 4:	
Bydel 5:	

Observationsspørgsmål 7:	Største omvæltning i forhold til Danmark og danskere?
Bydel 1:	
Bydel 2:	
Bydel 3:	
Bydel 4:	
Bydel 5:	

Observationsspørgsmål 8:	Hvordan er området opbygget, er der mange fx mange grønne områder, hvordan er bygningerne osv.?
Bydel 1:	
Bydel 2:	
Bydel 3:	
Bydel 4:	
Bydel 5:	

<p>Observationsspørgsmål 9: Selvvalgt observationsspørgsmål som er rettet mod jeres problemformulering.</p>	
Bydel 1:	
Bydel 2:	
Bydel 3:	
Bydel 4:	
Bydel 5:	

<p>Observationsspørgsmål 10: Selvvalgt observationsspørgsmål som er rettet mod jeres problemformulering.</p>	
Bydel 1:	
Bydel 2:	
Bydel 3:	
Bydel 4:	
Bydel 5:	